

חוי דעת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

בגליון השבוע

דיני מוקצה

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס'
44

חזיני שבת

חול שבגינה המיועד למשחקי הילדים, האם הוא מוקצה בשבת?

מבואר בשו"ע (שם סעיף ל"ח) שסתם חול הינו מוקצה בשבת. והיינו בין חול שבחצר או שעל שפת הים או הנמצא באתר בניה. אולם אפשר לייחד את החול לשימוש המותר בשבת וכך הוא לא יהיה מוקצה. וממילא, חול שבגינה המיועד למשחקי הילדים אינו מוקצה (שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק ט"ז סעיף ד'), שהרי הוא מיועד לשימוש היתר.

אמנם, כל זה דווקא בחול רך מאד שאין במשחק עמו משום איסור עשיית גומות [שזה ממלאכת בונה], והיינו כל שכשעושה גומה בחול מיד נופל חול אחר לתוך הגומה כך שאין הגומה מתקיימת כלל (מ"ב שם ס"ק קמ"ג). אבל חול עבה יותר כגון שיש בו קצת לחות וכדו', שכשעושה בו גומה היא עומדת, לכאן אסור לשחק בחול זה. אלא שגם בזה אפשר שיש להקל במשחק הילדים, משום שגם כשהילדים עושים גומות בחול הדבר ידוע וניכר לכל שאין זה עשוי לקיום אלא רק למשחק ילדים (עיין שמירת שבת כהלכתה שם הערה י"ב והערה נ"ז). ויש לעשות שאלת רב בזה. (הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א אינו מסכים לקולא זו.)

מה דין תפוחי אדמה או בשר שאינם מבושלים?

כל דברי מאכל שאינם מבושלים וא"א לאוכלם כך הרי הם מוקצה (שו"ע שם סעיף י"ב), כגון תפוחי אדמה, אורז, דגים בלתי

מבושלים וכדו'.

אך לגבי בשר כתב השו"ע (שם סעיף ל"א), שאף שאינו מבושל אינו מוקצה. והטעם משום "דחזי לאומצא", והיינו שיש אנשים שדעתם יפה וכוססים בשר חי. אלא שהמג"א (הובא במ"ב שם ס"ק קכ"ה) סובר שכל דברי השו"ע זה רק בבשר עוף כתרנגול ויונה, שהוא רך ואפשר לאוכלו בלתי מבושל, אבל בשר בהמה שהוא קשה אינו ראוי לאוכלו כך ואסור לטלטלו. אבל הט"ז (שם) חולק על המג"א, וסובר שכל בשר מותר לטלטלו, מפני שאף אם אינו ראוי לאדם ראוי לכלבים. (ואף הגר"א סובר שכל בשר אינו מוקצה, אך לא מהטעם שראוי לכלבים, אלא משום שסובר שאף בשר בהמה אפשר לכוססו חי.)

וכתב המ"ב (שם), שבמקום הדחק אפשר לסמוך על דברי המקילין שבין בשר עוף ובין בשר בהמה אינם מוקצה.

אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק י"א הערה כ', וכ"כ בספר אגרות משה או"ח ח"ה סימן כ"ב אות ט') נקט, כי כהיום שאין שום אדם שאוכל בשר חי בין בשר בהמה ובין בשר עוף ובפרט כשלא נמלח (ואף שיש ב"א שאוכלים סטייק "טרטר", הם מיעוט קטן. ואף אם נרצה להקל בזה היינו רק להם עצמם ולא לשאר האנשים). א"כ כל בשר שאינו מבושל הרי הוא מוקצה ואסור לטלטלו.

ואף שאפשר לתת אותו לכלבים, אסור, מפני שאין ברצונו של האדם לעשות זאת, וע"כ אין זה מועיל. (עיין מ"ב שם ס"ק קכ"ז, וגם לפי הט"ז שטעמו שאין הבשר מוקצה מפני שראוי לכלבים, א"א להתיר בזמננו כיון שהמ"ב לא היקל בשעת הדחק

אלא משום דעת הט"ז והגר"א, וטעם הגר"א לא שייך בזמננו.)

ומכאן הערה, להיזהר לפני שבת לסדר את המקפאי באופן שלא יפריעו מיני מאכל שאינם מבושלים להגיע לאוכל שרוצה לאוכלו בשבת, משום שהאוכלים שאינם מבושלים הינם מוקצה ולא יוכל לקחת את האוכל שרוצה.

פסולת כגון עצמות וכדו' האם הם מוקצה?

כתב השו"ע (שם סעיף כ"ז) שעצמות הראויות למאכל כלב וקליפות הראויות למאכל בהמה אינם מוקצה, ומותר לסלקן מעל השולחן. אבל עצמות קשות שאינן ראויות אף לאכילת כלב, וכן קליפות שאינן ראויות למאכל בהמה, כגון קליפות אגוזים וביצים וכדו' (מ"ב שם ס"ק קי"ד), הינן מוקצה ואסור לטלטלן, [ולענין כיצד אפשר לסלקן מהשולחן יתבאר לקמן א"ה].

ואף עצמות וקליפות הראויות למאכל כלב ובהמה, אינם מוקצה רק במקומות שמצויים בהם כלבים ובהמה שמאכלם עצמות וקליפות, ואפילו אינם שלו אלא של אחרים, אבל במקומות שאין מצוי בהם כלבים ובהמות, אף עצמות שראויים לבע"ח אלו הרי הם מוקצה. (שו"ע שם סעיף כ"ט.)

ויש לדעת, שכל זה דווקא באופן שלא נשאר שום אוכל ע"ג העצמות או הקליפות, אבל אם נשאר קצת בשר על העצמות, או נשאר קצת פרי באגוז, מותר

הלכות שבת - המשך

■ בגליון הבא:

• **זכויות שבורה הנמצאת במקום שיכולים אנשים להינזק ממנה, האם מותר לטלטלה ולהשליכה למקום אחר?**

• **בור ביוב וכדו' שהתגלה ברחוב, כיצד מותר לכסותו?**

• **האם מותר להזיז כלי שבור?**

• **כלי טוב שנזרק לפח האשפה לפני שבת, האם הוא מוקצה?**

בבע"ח כזה, אבל לאדם עצמו שיש לו בע"ח כזה, אין דבר זה מוקצה בשבילו. (שו"ע שם.)

ולכן, זכויות הינן מוקצה, אף אם יש איזה אדם שיש לו בת יענה שאוכלת זכויות (המקור לזה שבת יענה אוכלת זכויות הוא בברייתא במסכת שבת דף קכ"ח ע"א.). ורק לאדם עצמו שיש לו בת יענה, מותר לו לטלטל זכויות כיון שלו הן אינן מוקצה.

בכל אופן לטלטל את העצם או הקליפה אגב הבשר שאינו מוקצה. (מ"ב שם.)

מה הדין אם יש באיזור בת יענה שאוכלת זכויות, האם זכויות במקום זה אינם מוקצה?

הבאנו לעיל דברי השו"ע שעצמות וקליפות הראויים לאכילת כלב ובהמה אינם מוקצה דווקא באופן שיש במקום זה כלבים ובהמות מצויים.

ומה נחשב מצויים? כתב המ"ב (ס"ק קי"ט), שהכוונה שמצויים אצל הרבה בנ"א, ואז דבר זה אינו מוקצה לשום אדם.

אבל דבר שהוא מאכל רק לבעל חי שאינו מצוי אצל הרבה בנ"א במקום זה אלא רק אצל יחידים, כגון שהוא בע"ח יקר שמצוי רק אצל עשירים, או שאין רגילות לאנשים במקום זה להחזיק בע"ח כאלו, הרי דבר זה הוא מוקצה, ואין מועיל מה שיש איזה אדם במקום זה שמחזיק כזה בע"ח.

אולם כ"ז רק לשאר בנ"א שאינם מחזיקים

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

